

ХУЛОСАИ

шурои диссертатсионии 6D.KOA-018 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шурои диссертатсионӣ
аз 30-юми мартӣ соли 2026, №115

Барои сазовор донистани, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ.

Диссертатсияи Набизода Набӣ Мирзонаим дар мавзӯи «Фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон: таҳқиқоти назариявӣ ҳуқуқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 5.5.1. Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат санаи 30 декабри соли 2026, №106 аз ҷониби шурои диссертатсионии 6D.KOA-018 назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, кӯчаи Буни Ҳисорак, толори шурои диссертатсионии факултети ҳуқуқшиносӣ, фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 7-уми январи соли 2022, №16/шд бо тағйиру иловаҳо аз 05-уми июли соли 2024, №224/шд) ба ҳимоя қабул карда шудааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ Набизода Набӣ Мирзонаим 24 апрели 1974 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст. Мавсуф соли 1991 ба факултети ҳуқуқшиносии Университети давлатии Тоҷикистон (ҳозира Донишгоҳи миллии Тоҷикистон) дохил шуда, онро соли 1996 бо ихтисоси ҳуқуқшинос хатм намудааст. Аз моҳи мартӣ соли 1997 дар мақомоти прокуратура ба кор омада, дар вазифаҳои ёрдамчӣ ва муфаттиши прокуратураи ноҳияи Исмоили Сомонӣ, муфаттиши корҳои махсусан муҳими прокуратураи шаҳри Душанбе, муфаттиши калони Раесати тафтиши парвандаҳои ҷиноятӣ махсусан муҳими Прокуратураи генералӣ, прокурори шаҳри Конибодом, муаллими калони Донишқадаи Прокуратураи генералӣ ва аз соли 2024 то ба ҳол прокурори ноҳияи Муъминободи вилояти Хатлон қору фаъолият намуда истодааст.

Мавсуф бо фармоиши директори Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ аз 21 сентябри соли 2022, №111 ба ҳайси унвонҷӯи Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинов қабул карда шудааст.

Мавзӯи рисолаи номзадӣ Набизода М.Н., бо қарори шурои олимони Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон аз 03 октябри 2022, №9 тасдиқ шудааст.

Роҳбари илмӣ:

Нематов Акмал Рауфҷонович – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, муовини саркотиби илмӣ Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

Муҳаммадиев Изатулло Сайфуллоевич – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон.

Чамшедзода Комрон Чамшед – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, мушовири калони муовини якуми Раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Муассисаи пешбар – Муассисаи таълимии таҳсилоти олии касбии «Академияи вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон».

Дар ҳуҷҷати мусбати додашудаи муассиса, ки аз ҷониби ташхисгар Қодирзода Ғ.Н. – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи фанҳои давлатӣ ҳуқуқии факултети №2 Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон омода гардида, аз ҷониби раиси семинари васеи илмӣ-назариявӣ, Каримзода У.К. – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, сардори кафедраи фанҳои давлатӣ ҳуқуқии факултети №2 Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон ва котиби ҷаласа, сардори кабинети кафедраи фанҳои давлатӣ-ҳуқуқии факултети №2 Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон, майори милитсия Қурбонзода Ҷ.Ғ., имзо ва аз ҷониби сардори Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Насуриён П.А. санаи 24 феввали соли 2026 тасдиқ шудааст, қайд менамояд, ки диссертатсия ба талаботи бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи нафгонии илмӣ диссертатсионӣ, нуқтаҳои илмӣ ва пешниҳоду тавсияҳои амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ саҳми шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 16 мақолаи илмӣ нашр карда шудаанд, ки 9 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардида, фарогирандаи мазмун ва моҳияти диссертатсия мебошанд. Дар интишорот натиҷаҳои асосӣ, ҳуҷҷаҳои таҳқиқот ва тавсияҳои муаллиф инъикоси ҳудро ёфтаанд. Теъдоди маводи чопшуда ба банди 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июли соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, мутобиқ мебошад.

Муҳимтарин интишороти унвонҷӯ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия:

I. Мақолаҳои, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва тавсиякардаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъб расидаанд:

[1-М]. Набизода, Н.М. Мақомоти прокуратура дар низоми ҳуқуқатбикқунии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Н.М. Набизода // Қонунгузорӣ. – 2023. – №3 (51). – С.197-219; ISSN 2410-2903.

[2-М]. Набизода, Н.М. Асосҳои ҳуқуқии ташкили фаъолияти ҳуқуқатбикқунии мақомоти Прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] Н.М. Набизода // Қонунгузорӣ. – 2023. – №2 (54). – С.182-195; ISSN 2410-2903

[3-М]. Набизода, Н.М. Мафҳум ва тавсифи умумии ҳуқуқатбикқунӣ дар фаъолияти мақомоти прокуратура (Матн) Н.М. Набизода // Маҷаллаи академии ҳуқуқ. – 2023. – №3 (47). – 2023. – С.180-195; – ISSN 2305-0535.

[4-М]. Набизода, Н.М. Баланд бардоштани маданият ва шуури ҳуқуқии кормандони мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун омили тақмили фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии онҳо [Матн] / Н.М. Набизод // Осори Академияи ВКД-и Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2024. – №4(64). – С.160-171; ISSN 2305-0535.

[5-М]. Набизода, Н.М. Самтҳои асосии фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Н.М.Набизода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2024. – №11. – С. 252-259; ISSN 2413-5151.

[6-М]. Набизода, Н.М. Ҷанбаҳои ҳуқуқӣ-техникии тақмили фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Н.М. Набизода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2024. – №12. – С. 300-309; ISSN 2413-5151.

[7-М]. Набизода, Н.М. Ҳамкориҳои самараноки мақомоти прокуратура бо дигар мақомоти ҳуқуқтатбиқкунӣ ҳамчун омили тақмили фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ [Матн] / Н.М. Набизода // Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон. Маҷаллаи илмӣ. – 2025. – №1(37). – С.140-158; ISSN 2414-9217.

[8-М]. Набизода, Н.М. Санадҳои мақомоти прокуратура ҳамчун асоси ҳуқуқии фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура [Матн] / Н.М. Набизода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2025. – №6. – С.259-264; ISSN 2413-5151.

[9-М]. Набизода, Н.М. Санадҳои ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура: вазифа, хусусият ва таснифи онҳо [Матн] / Н.М. Набизода // Қонунгузорӣ. – 2025. – №3. – С.248-256; ISSN 2410-2903.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷмуаҳо ва дигар нашрияҳои илмӣ-амалӣ ҷоп шудаанд:

[10-М]. Набизода, Н.М. Ҳуқуқтатбиқкунӣ: нишонаҳо ва механизми амалисозии он [Матн] / Н.М. Набизода // Фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ. – Душанбе, 2022. – №2 июл-декабр. – С.230-234; ISSN 2410-2903.

[11-М]. Нематов, А.Р., Набизода Н.М. Роҷеъ ба баъзе масъалаҳои фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура [Матн] / Нематов А.Р., Н.М. Набизода // Фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ. – Душанбе, 2022. – №2 июл-декабр. – С.223-229; ISSN 2410-2903.

[12-М]. Набизода, Н.М. Мафҳум ва таносуби санади ҳуқуқӣ ва санади ҳуқуқтатбиқкунӣ [Матн] / Н.М. Набизода // Масоили мубрами давлат, ҷомеа ва ҳуқуқи муосир (маҷаллаи илмӣ). – Душанбе, 2024. – №3(3). – С. 19-26; ISSN 2410-2903

[13-М]. Набизода, Н.М. «Нақши мақомоти прокуратура дар татбиқи санадҳои меъриии ҳуқуқи Иҷлосияи XVI Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон». [Матн] / Н.М. Набизода // Конференсияи илмию амалӣ бахшида ба 30-солагии Иҷлосияи XVI Шурои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон». – (Душанбе, 18 октябри соли 2022). – С. 278-284.

[14-М]. Набизода, Н.М. Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва дигар қонунҳои ҷорӣ ҳамчун асосҳои ҳуқуқии фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура [Матн] / Н.М. Набизода // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-назариявӣ таҳти унвони «Масъалаҳои мубрами маърифати ҳуқуқӣ дар

шароити чаҳонишавӣ: дастовард ва дурнамо» бахшида ба «Соли маърифати ҳуқуқӣ» ва 30 солагии қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. (шаҳри Кӯлоб, 04 ноябри соли 2024). – Кӯлоб: ҶДММ «Истиқлол 2019». – С. 308-312.

[15-М]. Набизода, Н.М. Нақши мақомоти прокуратура дар татбиқи ҳуқуқ дар ҷомеа ҳамчун омили муҳими таҳкими суботи сиёсӣ [Матн] / Н.М. Набизода // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи «Фарҳанги сулҳофарини Пешвои миллат-заминаи эҳёи ваҳдати миллӣ ва бақои истиқлоли давлатӣ» (Бахшида ба 28 солагии ҷашни Ваҳдати миллӣ ва 80 солагии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, шаҳри Кӯлоб, 21 июни соли 2025). – Кӯлоб: СИ «Қурбонов Сорбон». – С. 183-187.

[16-М]. Набизода, Н.М. Рушди фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура пас аз эъмори Ваҳдати миллӣ [Матн] / Н.М. Набизода // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи «Фарҳанги сулҳофарини Пешвои миллат-заминаи эҳёи ваҳдати миллӣ ва бақои истиқлоли давлатӣ» (Бахшида ба 28 солагии ҷашни Ваҳдати миллӣ ва 80 солагии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, шаҳри Кӯлоб, 21 июни соли 2025). – Кӯлоб: СИ «Қурбонов Сорбон». – С. 187-190.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақризҳо навишта шуда, ба шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

Давлатзода К.Д. – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, сармутахассиси Раёсати ҳуқуқи дастгоҳи Раиси шаҳри Душанбе;

Холиқов Н.А. – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, мудири кафедраи ҳуқуқи Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва соҳибқории Тоҷикистон;

Ализода И.И. – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, декани факултети ҳуқуқ ва идораи давлатии Донишқадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт;

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, дар онҳо баъзе эроду тавсияҳои хусусияти мувоҳисавидоштаи зерин пешниҳод шудаанд:

1. Муаллиф фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ ва назоратро дар баъзе мавридҳо ҳаммаъно ё қариб якхела шарҳ додааст. Ба андешаи тақриздиханда, ин метавонад баҳсноқ бошад, зеро назорати прокурорӣ дорои хусусияти ҳуқуқии хоси худ буда, на ҳамеша ба қабули санади мустақими татбиқи ҳуқуқ меанҷомад. Дар бисёр ҳолатҳо назорат ба ошкорсозӣ ва эътироз нисбат ба қонуншиканиҳо равона мешавад, ва татбиқи ниҳои меъёрҳои ҳуқуқӣ аз ҷониби дигар мақомоти ваколатдор амалӣ мегардад.

2. Дар автореферата диссертатсия муаллиф мафҳуми ягонаи фаъолияти ҳуқуқтатбиқкуниро ба қор набурдааст. Баъзан “фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ”, “фаъолияти татбиқи ҳуқуқ”, “фаъолияти ҳуқуқтатбиқсозӣ” истифода шудааст. Хуб мешуд, ки муаллиф ба ин масъала тавачҷуҳ дода, мафҳуми ягонро пайгирӣ

3. Дар матн истилоҳҳои гуногуни марбут ба фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ истифода шудаанд. Ба назари тақриздиханда, оё мақсадноқ намебуд, ки муаллиф як мафҳуми мушаххасро интихоб намуда, онро дар тамоми таҳқиқот ба таври пайгирона истифода барад, то ягонагии истилоҳот ва возеҳии методологӣ пурра таъмин гардад? Ин мулоҳиза ба арзиши умумии таҳқиқот таъсири ҷиддӣ намерасонад, аммо метавонад дар таҳияи минбаъдаи қори илмӣ ба инобат гирифта шавад.

Дар маҷмуъ, эродҳои зикршуда сатҳу сифати корро коста намегардонанд.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо дарназардошти муқаррароти бандҳои 61-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июни соли 2023, № 295) тасдиқ шудааст, интихоб ва таъин гардидаанд.

Ҳамчунин, интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо аз рӯи ихтисоси 5.5.1. Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат дар сатҳи дахлдор таҳқиқоти илмӣ анҷом додаанд ва корҳои илмӣ таҳқиқотии онҳо ба масъалаи гуногуни кори илмӣ анҷомдодашуда, алоқамандии зич доранд.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– **коркард карда шуд:** муайян кардани мафҳуми фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ ва тавсифи намудҳои он, баррасии вазъи ҳуқуқии мақомоти прокуратура дар низоми мақомоти ҳуқуқтатбиқкунӣ ва мушаххас кардани фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун самти алоҳидаи фаъолияти прокурорӣ, тавсифи санадҳои ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон, муайян кардани асосҳои ташкили фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон, баррасии ҳамкориҳои самараноки мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дигар мақомоти ҳуқуқтатбиқкунӣ, таҳлили ҷанбаҳои ҳуқуқӣ-техникии тақмили фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон, мушаххас кардани омилҳои баланд бардоштани фарҳанг ва шуури ҳуқуқии кормандони мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун омили тақмили фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии онҳо, муайян кардани самтҳои асосии фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷамъбасти натиҷаҳои умумии тақиқоти диссертатсионӣ, натиҷагириҳои умумӣ ва тақлифҳо оид ба таҳқиқоти илмӣ.

– **пешниҳод шудааст:** дар байни дигар субъектони ҳуқуқтатбиқкунӣ мақомоти прокуратура нақш ва мақоми асосӣ дорад. Фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура – навъи махсуси фаъолияти ҳокимиятӣ-давлатӣ мебошад, ки дар доираи ваколатҳои муқарраршуда танҳо аз ҷониби прокуратура амалӣ карда мешавад. Мақомоти прокуратура фаъолияти ҳуқуқтатбиқкуниро дар ҷунин сатҳҳо ба роҳ мемонад: муқаррар кардани ҳолатҳои воқеии ба ҳуқуқтатбиқкунӣ алоқаманд; интихоби меъёри ҳуқуқӣ ҷиҳати ҳалли масъала; баровардани санади ҳуқуқтатбиқкунӣ; назорати иҷрои санади ҳуқуқтатбиқкунӣ. Дар марҳилаҳои зикршуда усулҳо, воситаҳо ва механизмҳои гуногун барои ҳуқуқтатбиқкунӣ аз ҷониби прокурорҳо ва шахсони дигари мансабдори мақомоти прокуратура истифода мешаванд.

– **исбот шудааст:** барои пурсамар гардонидани фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура тақмили қонунгузорӣ ва асосҳои ҳуқуқии он зарур аст. Аз ин рӯ, барои амалӣ намудани он муҳим аст, ки Консепсияи муосири ташаккули мақомоти прокуратура коркард карда шавад. Барои таҳияи ин санад мақомоти прокуратура манфиатдор буда, мушкilotи мавҷударо дар соҳаи фаъолияти худ беҳтар дарк менамояд.

– **чорӣ намудани:** дар бандҳои Консепсияи сиёсати ҳукукии Ҷумҳурии Тоҷикистон масъалаҳои таҳкими назорати прокурорӣ, иштироки прокурор дар мурофиҳои судӣ ва шикоят аз қарори прокурор ва ғ. дар ҳ. гардидааст. Дар банди 80 Прокуратураи генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун яке аз субъектҳои татбиқкунандаи Консепсия муайян шудааст. Масъалаи тақмили самти фаъолияти прокуратура дар Консепсияи сиёсати ҳукукии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки барои солҳои 2018-2028 қабул карда шудааст, бояд мавриди баррасӣ қарор гирифта шуда, бахши алоҳида ба фаъолияти мақомоти мазкур ҷудо карда шавад. Дар Консепсия танҳо ваколати татбиқ ва таҳияи нақшаи чорабиниҳо ҳар ду сол пешбинӣ гардидааст.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот бо он асоснок карда шудааст, ки: гояҳо ва ақидаҳои олимони соҳаи ҳукуки Тоҷикистон, Россия ва дигар кишварҳои хориҷӣ доир ба фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил медиҳад. Муаллиф дар таҳқиқоти диссертатсионӣ кӯшиш кардааст, ки мафҳумҳо ва ақидаҳои назариячиёни маъруфи дохиливу хориҷиро, ки дар илми назарияи давлат ва ҳуқуқ саҳми беандоза гузоштаанд, муқоиса карда, андешаҳои худро асоснок намояд. Илова бар ин, муаллиф маъхазҳои гуногунро низ мавриди истифода қарор додааст, ки асоси назариявии таҳқиқоти диссертатсиониро ташкил медиҳанд.

Вобаста ба масъалагузори дар диссертатсия ҷойдошта, тибқи усули муқоисавӣ-ҳуқуқӣ фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура дар муқоиса бо фаъолияти дигар мақомоти ҳуқуқтатбиқкунанда таҳлил гардиданд. Мафҳум, моҳият ва унсурҳои гуногуни институти ҳуқуқтатбиқкунӣ дар асоси усули шаклӣ-ҳуқуқӣ муайян гардиданд. Истифодаи истилоҳоту мафҳумҳо ва дақиқияти онҳо бо меъёрҳои забони давлатӣ ба воситаи усулҳои мантиқӣ-забонӣ анҷом дода шуд.

– **баён шудани** санади мақомоти прокуратура санади ҳуқуқиест, ки аз ҷониби мақомоти прокуратура дар доираи салоҳияти бо қонун муқарраргардида барои ошкоркунӣ, пешгирӣ ва бартарафсозии қонунвайронкуниҳо, инчунин татбиқи меъёрҳои ҳуқуқӣ қабул карда мешавад. Санадҳои ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура намуди санадҳои муайяни мақомоти прокуратура мебошанд, ки барои таъмини татбиқи ҳуқуқ қабул карда мешаванд. Инчунин, санадҳои татбиқи ҳуқуқ, ба доираи муайяни шахсон паҳн мегарданд, аз нишондодҳои фаврӣ, унсурҳои фармоишӣ иттилоотӣ иборат мебошанд.

– **ошкор гардидани** мақомоти прокуратура дар низоми мақомоти ҳуқуқтатбиқкунии Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши калон дошта, бевосита дар ин раванд иштирок менамояд. Тибқи қонунгузорӣ ба мақомоти прокуратура ваколатҳо дар самти татбиқи ҳуқуқ дода шудааст. Фаъолияти назорати қонунҳо ва ҳуқуқтатбиқкуниро мақомоти прокуратура дар самтҳои зерин амалӣ менамояд: назорати риоя ва иҷрои қонунҳо дар мақомоти давлатӣ; назорати иҷрои қонунҳо дар раванди мурофиа судӣ, бартараф намудани муҳолифат ба қонунҳо, ки дар санадҳои судӣ ва дигар санадҳои мақомоти ҳокимияти давлатӣ ба назар мерасанд.

– **омӯхта шуданд:** Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон», Кодекси мурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон,

Концепсияи сиёсати ҳукукии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2028 ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ.

– **аз нав такмил додани** фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура ва самтҳои алоҳидаи он то ҳол дар қонунгузорӣ муқаррар карда нашудаанд. Аз ин рӯ, зарур аст, ки Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҷдид назар шуда, моддаи дахлдор ба «фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура» бахшида шавад ва дар асоси ин модда самтҳои ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура муайян карда шаванд.

Аҳамияти натиҷаҳои бадастовардаи доктлаби дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешаванд, ки: таҳқиқоти диссертатсионӣ ба омӯзиши минбаъдаи ҷанбаҳои гуногуни фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ замина гузошта, ҳамчунин метавонад барои таҳқиқоти илмӣ ва таҳияи адабиёти таълимӣ-методӣ доир ба масоили мубрами назарияи давлат ва ҳуқуқ ва таълими фанҳои гуногуни ҳуқуқӣ истифода шавад. Ин таҳқиқот ҳамчунин аҳамияти маърифатӣ дошта, доираи васеи хонандагону донишмандон метавонанд аз ҷанбаҳои назариявии диссертатсия бархӯрдор гарданд. Натиҷаҳои диссертатсия барои таҳқиқи самти алоҳидаи илмӣ – фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ замина гузошта, ба такмили фаъолияти мазкур мусоидат менамояд.

– **муайян карда шуданд**, ки субботи сиёсии кишвар асоси рушди тамоми соҳаҳои ҷомеа буда, барои таҳкими он маҳакҳои дигар, аз ҷумла ҳолати татбиқшавии ҳуқуқ дар ҷомеа, таъмини қонуният ва иҷрои қатъии қонунҳо, мусоидат мекунад. Барои татбиқи ин вазифа, давлат мақомоти прокуратура дар низоми мақомоти давлатӣ таъсис додааст, ки бевосита вазифаи он аз назорат ва таъмини қонуният бармеояд. Татбиқи ҳуқуқ ва ё ҳуқуқтатбиқкунӣ категорияҳои ҳуқуқие мебошанд, ки бевосита ба таъмини субботи сиёсӣ мусоидат менамоянд. Зеро агар иҷрои меъёру нишондодҳои ҳуқуқ ва қонун ба таври кофӣ дар ҷомеа ба роҳ монда нашаванд, пас эҳтимол субботи сиёсӣ халалдор гашта, кирдор ва муносибати субъектони ҳуқуқ нисбат ба мавҷудият ва амалияи ҳуқуқ ва қонун тағйир меёбад.

– **коркард карда шуд:** ақидаҳо, мафҳумҳо, нуқтаҳои назар, таърифҳо доир ба ҳуқуқтатбиқкунӣ, асосҳои ҳуқуқӣ, фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура, омилҳои баланд бардоштани фаъолияти мазкур, ба роҳ мондани ҳамкориҳои мақомоти прокуратура бо дигар мақомоти давлатӣ дар самти фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ.

– **муаррифӣ карда шуд:** хусусияти санади ҳуқуқтатбиқкунии мақомоти прокуратура дар инҳо зоҳир мегардад: а) он санади мақомоти давлатӣ – прокуратура мебошад, ки ваколати татбиқи ҳуқуқро дар соҳаҳои муайяни муносибатҳои ҷамъиятӣ дорад; б) иҷрои санади татбиқи ҳуқуқ ба ҳамаи субъектҳои ҳуқуқ ҳатмӣ буда, ҷиҳати ошкоркунӣ, пешгирӣ ва бартарафсозии қонунвайронкуниҳо бо қувваи давлатӣ ҷиҳз карда мешаванд; в) санади ҳуқуқтатбиқкунӣ шакли муайян дорад (мас., шакли беруна, яъне санади хаттӣ, раванди қабул, таъиноти вазифавӣ) ва ғ..

Баррасии эҳтимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки муаллиф дар раванди таҳқиқот аз адабиёти васеи дохиливу хориҷӣ истифода бурда, бар асоси усулҳои объективонаи илмӣ, диалектика, усулҳои ҳуқуқӣ, аз ҷумла усулҳои таърихиву ҳуқуқӣ, муқоисавӣ-ҳуқуқӣ, мантиқӣ ҳуқуқӣ ва ғ. таҳқиқоти

мазкурро анҷом додааст. Инчунин, дар таҳқиқот санадҳои зиёди қонунгузорӣ, захираҳои электронӣ ва маводҳо аз амалияи фаъолияти прокуратура истифода шудааст.

– **барои корҳои таҷрибавӣ:** фарҳанг ва шуури ҳуқуқии кормандони мақомоти прокуратура бо ду роҳи асосӣ ба фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ таъсир мерасонад: 1) бо роҳи худтакмилдиҳӣ, омӯзиши амиқи ҳуқуқ ва такмили ихтисос; 2) бо роҳи тарғибу ташвиқи фарҳанги ҳуқуқӣ ва баланд бардоштани шуури шаҳрвандон. Такмили фарҳанг ва шуури ҳуқуқии шаҳрвандон дар шакли умумӣ (таълими донишҳои ҳуқуқӣ, тарғиби қонун дар байни аҳоли) ва махсус (дар байни гуруҳи алоҳидаи одамон, масалан ноболиғон, хизматчиёни давлатӣ ва ҳарбӣ, маҳбусон ва ғ.)..

– **ғоя асоснок шудааст,** ки ҳамкориҳои мақомоти прокуратура бо мақомоти давлатӣ ва ҷамъиятӣ дар самти ҳуқуқтатбиқкунӣ самти алоҳидаи фаъолияти мақомоти прокуратура буда, дар раванди он мубодилаи иттилоот, таҷкими фаъолияти ҳуқуқтатбиқкунӣ ва иҷрои меъёрҳои қонун амалӣ гардонида мешавад. Дар раванди ҳамкориҳои байни мақомоти прокуратура ва дигар субъектҳои ҳуқуқтатбиқкунанда масъалаҳои ҳуқуқӣ, ташкилӣ, методӣ, иттилоотӣ ва ғ. ба миён омада, ҳамкориҳои мутақобила имкон медиҳад, ки манзараи объективии вазъи ҷинойткорӣ ва волоияти қонун дар кишвар ташаккул дода шавад, назорати самаранокро аз болои иҷрои қонунҳо дар тамоми соҳаҳои фаъолияти прокурорӣ таъмин намояд, қонунвайронкуниҳо пешгирӣ гардад, тавассути чораҳои ҷавобии прокурорӣ ва ғ. вазифаҳои ҳуқуқтатбиқкунӣ амалӣ карда шавад.

– **муайян шудаанд:** дар солҳои аввали соҳибистиклолӣ вазифаи мақомоти прокуратура барои таъмини қонуният васеътар гардида, зарурияти қабули қонунҳои нав дар бораи мақомоти прокуратураи ҷумҳурӣ ба миён омад. Ҳамчунин кормандони мақомоти прокуратура дар ин давраи вазнини солҳои аввали соҳибистиклолӣ манфиатҳои гуруҳҳои алоҳидаро дастгирӣ накарда, ба эътибори манфиатҳои умумидавлатию миллӣ ва ҳифзи қонуният фаъолият намуданд ва ҳатто талафоти ҷонӣ доданд. Новобаста аз вазъи муташанниҷ кормандони мақомоти прокуратура фаъолияти худро суст накарданд. Махсусан баъди ташкил ёфтани ва ба фаъолият шурӯъ намудани Ҳукумати қонунӣ мақомоти прокуратура дар мубориза бар зидди қонунвайронкуниҳо ва ба мақсади ба эътидол омадани вазъи сиёсӣ ҷамъиятӣ фаъолиятро пурзӯр намуд.

– **истифода карда шуданд:** Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон», Кодекси муурофиавии ҷинойтии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи самтҳои асосии сиёсати дохилӣ ва хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон», Консепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2028 ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, барномаву консепсияҳо, стратегияҳои давлатӣ, инчунин, суҳанрониву баромадҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Саҳми довталаб дар иштироки бевоситаи ӯ дар таҳқиқи диссертатсионӣ, баррасии ғояҳо, таҳияи

концепсияҳо, натиҷаҳо ва муқаррароти илмӣ то сатҳи навгонии илмии тадқиқоти диссертатсионӣ, муқаррароти илмии барои ҳимоя пешниҳодшаванда, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конфронсҳои байналмилалӣ зоҳир мегардад.

Дар маҷлиси шурои диссертатсионӣ аз 30 марти соли 2026 қарор қабул карда шуд, ки ба Набизода Набӣ Мирзонаим дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ дода шавад.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ аз 16 нафар аъзоёни шурои диссертатсионӣ, ки бо фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 7-уми январи соли 2022, №16/шд бо тағйиру иловаҳо аз 05-уми июли соли 2024, №224/шд) тасдиқ гардидасст 15 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 4 нафарашон докторони илм аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда мебошанд. Аз 15 нафар аъзоёни шурои диссертатсионии дар ҷаласа иштирокдошта, овоз доданд: ба тарафдорӣ додани дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ – 15 нафар, муқобил – нест, бетараф – нест, бюллетенҳои безътибор – нест.

Раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор

Азиззода У.А.

Котиби илмии шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент

Қодиров Н.А.

30-юми март соли 2026

